

Dromen over een linkse coalitie zijn bedrog

Bas Jacobs

Alom wordt er gespeculeerd over de mogelijkheid van een grote linkse coalitie van PvdA, Groen Links en de SP na de volgende verkiezingen. Bij het ter perse gaan van dit stuk hebben deze partijen een nipte meerderheid in de peilingen.

Denkend aan een linkse coalitie zie ik een einde aan de toenemende maatschappelijke ongelijkheid en het uitkleden van de rechtstaat. Na jaren van rechtse hypocrisie wordt eindelijk het mes gezet in de hypotheekrenteaftrek en de belastingsubsidies op de pensioenen. Bij het buitenlandbeleid lopen we niet meer klakkeloos achter de Amerikanen aan. En aan de voortschrijdende verpesting van het milieu en de leefomgeving wordt een halt toegeroepen.

Maar als ik wat langer denk aan een linkse coalitie krijg ik het toch Spaans benauwd. En dat komt omdat alle linkse partijen, hoe sympathiek ook, vaak dromers zijn. Ze dromen net als ik over een betere, mooiere, socialere en rechtvaardiger wereld. Maar linkse dromerij is op dit moment *wishful thinking*. De komende jaren moeten alle zeilen bijgezet om de publieke arrangementen zoals we die nu kennen overeind te houden.

Veel linkse mensen bagatelliseren consequent de gevolgen van de vergrijzing. Door de vergrijzing nemen de overheidsuitgaven aan AOW-pensioenen en zorg enorm toe. Zonder ingrijpen nu leidt dat tot een generatieconflict later en stagnatie van de economie door hoge belastingen. Als de overheid te weinig geld in kas krijgt, moet er bezuinigd worden. Daardoor zijn uiteindelijk de maatschappelijk zwakkeren de dupe, want arme ouderen en kinderen uit arme gezinnen kunnen niet terugvallen op hun familie voor zorg en onderwijs.

Ingrepen in de sociale zekerheid, de pensioenen en de arbeidsmarkt zijn dus nog immer zeer urgent. Denk hierbij aan een hogere pensioenleeftijd, schrappen in levensloop en pre-pensioenregelingen en hogere belastingen voor welvarende 65-plussers. Terwijl de vergrijzing een links thema hoort te zijn, ontbeert het links momenteel aan werkelijke politieke moed om deze zaken op de agenda te zetten.

Het ontbreekt bij links aan vermogen tot zelfreflectie als het om het functioneren van de overheid gaat. De overheid moet veel maatschappelijke kwalen oplossen maar overheidsingrijpen is niet altijd even doelmatig en effectief. Links onderschat bovendien dat er steeds hogere belastingen nodig zijn om dezelfde overheidsvoorzieningen in stand te houden. Door de internationalisering van de economie wordt belastingheffing moeizamer en kostbaarder. De samenleving wordt steeds complexer door individualisering, veranderingen in de levensloop en een grotere arbeidsmarktdynamiek door technologische ontwikkelingen. Overheidsingrijpen wordt hierdoor steeds minder doelmatig en effectief. De verzorgingsstaat pompt steeds meer geld rond tussen mensen die geen hulp nodig hebben. Dit gaat met veel welvaartsverliezen gepaard. Baumol's ziekte slaat bovendien genadeloos toe. De arbeidsproductiviteit in de publieke sector blijft achter bij de markt waardoor de overheid steeds duurder wordt.

Zolang links de ogen sluit voor overheidsfalen en de stijgende kosten van de overheid, houdt rechts het initiatief bij hervormingen in de publieke sector. Helaas maken linkse partijen voortdurend plannen om de effectiviteit van iedere belastingeuro nog verder te verlagen. Makkelijke pleidooien voor een basisinkomen, een 'cappuchino-model' in de sociale zekerheid en 'terug naar de professionals' illustreren dat. Links moet loslaten waar dat kan: meer eigen bijdragen in het hoger onderwijs en zorg, minder ineffectieve publieke werkgelegenheidsprojecten, korter durende uitkeringen, decentralisatie van uitvoeringsinstanties enzovoorts. Links zou eigenlijk haar 'ideaal' van de brede en toegankelijke publieke sector moeten begraven om de zwakkeren in de toekomst te kunnen blijven beschermen.

Links geeft vrijwel zonder uitzondering al decennia voorrang aan uitkeringen en inkomensreparaties boven overheidsinvesteringen in onderwijs, kinderopvang, openbaar vervoer en milieu. De reden dat Nederland internationaal laag scoort op de overheidsinvesteringen is omdat dat Nederland zeer hoog scoort op de uitgaven aan uitkeringen, niet omdat de belastingen te laag zijn. Nog steeds is circa 20% van de Nederlandse beroepsbevolking op een of andere manier afhankelijk van een uitkering.

Links wil terecht de uitkeringen niet verlagen. Maar ze kan het niet over haar hart verkrijgen om de duur te verkorten en strenger te zijn. In de sociale zekerheid is links synoniem met pappen en nat houden. In een linkse coalitie voorzie ik dat de sociale zekerheidsarrangementen alleen maar verder opgetuigd worden. De houdbaarheid van de collectieve sector komt dan verder onder druk te staan. Zolang links blijft aarzelen bij ingrepen in de sociale zekerheid is er gewoonweg niet genoeg geld voor dringende investeringen. Links is dan op korte termijn misschien sociaal maar op lange termijn asociaal omdat de klad komt in het onderwijs, de kinderopvang, het openbaar vervoer en het milieu.

Hoewel een linkse coalitie in eerste instantie sympathiek oogt, is het naar mijn overtuiging een niet ongevaarlijk sociaal-economisch experiment. Veel linkse dromen zijn bedrog want ze brengen geen oplossing voor wezenlijke maatschappelijke kwesties zoals de vergrijzing, modernisering van de publieke sector, hervormingen van de sociale zekerheid en het op peil houden van de publieke investeringen. Linkse dromen kunnen eindigen in een nachtmerrie voor de zwakkeren. Daar is helemaal geen rechtse regering voor nodig.

Dr. B. Jacobs is universitair docent openbare financiën en macro-economie aan de universiteiten van Tilburg en Amsterdam.